

Motion till riksdagen 2011/12:U277

av Peter Rådberg m.fl. (MP)

Biståndspengar och vapen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska driva frågan om att biståndspengar ska kunna användas till militära ändamål.

Inledning

Biståndsminister Gunilla Carlsson (M) öppnade dörren redan direkt efter valet 2006 för att det svenska försvaret skulle få tillgång till biståndspengar, eftersom svenska soldater allt mer används för att stödja demokrati, marknadsekonomi och social utveckling i andra länder, enligt biståndsministern.

Gunilla Carlsson med flera stöder sig bland annat på ett uttalande från den förra FN-generalsekreteraren Kofi Annan: "Ingen utveckling utan säkerhet, ingen säkerhet utan utveckling."

Det är inom OECD:s Dac-kommitté som medlemsländerna reglerar vad som får räknas som bistånd. Enligt dagens regler gäller definitionen inte militära insatser, även om de är fredsbevarande.

Det senaste mötet inom OECD hölls i Ghanas huvudstad, Accra, i september månad 2008. Där gick den svenska regeringen med på en kompromiss. USA ville inte avstå från möjligheten att använda biståndet till att gynna sitt eget näringsliv. Trots protester från EU lyckades USA få med en skrivning som innebär att biståndet i princip kan fortsätta att användas för att gynna givarländernas företag och konsulter. Det här är bara ett exempel på att biståndet till de fattiga länderna urholkas mer och mer.

Fel! Okänt namn på

Bistånds- och försvarspengar har olika uppgifter

Visst finns det en gråzon mellan vad som är bistånd och vad som är militära uppgifter; det kan till exempel gälla utbildning i mänskliga rättigheter för fängvaktare eller rättsvårdande personal. Men gränsen måste gå vid stående trupp. Försvarets huvuduppgift är att upprätthålla fred, men de pengar vi har till biståndet behövs för att i första hand bekämpa fattigdom. Med fredsbevarande insatser skapar man visserligen förutsättningar för utveckling, men det är inte fattigdomsbekämpning i sig.

Om både biståndsbudget och försvarsbudget skulle slås ihop, för att ”främja freden”, skulle USA bli en oerhört stor biståndsgivare i Irak just nu. Och det är väl mycket tveksamt om man kan kalla USA:s krig i Irak eller kriget i Afghanistan för bistånd.

Den svenska regeringen försöker driva på internationellt för att bistånd också ska kunna användas till militära utgifter. Frågan är mycket kontroversiell, och regeringens agerande utgör en kursändring i svensk politik. Tidigare svenska regeringar har vägrat att ens ta upp frågan i den OECD-kommitté där reglerna bestäms.

Förändringen i biståndet går snabbt, och vi tror att flera av förändringarna påverkar fattiga människor negativt. Biståndsbudgeten används i allt större utsträckning till annat än fattigdomsbekämpning, och biståndsministern föreslår att biståndsmedel ska användas för militära insatser.

De rika ländernas samarbetsorganisation, OECD, har satt upp regler för vad medlemsländernas bistånd får användas till. Där ingår att biståndspengar inte får användas till säkerhetsfrämjande insatser som till exempel stöd till att utveckla ett lands militära struktur, givarländers fredsbevarande insatser under nationell flagg, Natomandat eller motsvarande militärträning i utvecklingsländernas antiterroristinsatser.

Sverige spelar ett dubbelspel

Vid det senaste biståndsmötet inom OECD argumenterade Sveriges regering tillsammans med USA och Kanada för att man ska börja diskutera frågan om att utvidga reglerna för vilken sorts säkerhetsrelaterade insatser som får räknas som bistånd.

EU-kommissionen och alla övriga länder i OECD:s arbetsgrupp motsatte sig dock förändringar av reglerna. Man konstaterade att ”i tider då vi är under press att öka våra biståndsnivåer öppna frågan om att urholka biståndet till försvars- och säkerhetssamarbete riskerar att leda till att utvecklingsfokus försvagas”.

Eftersom ett beslut kräver konsensus ser det inte ut att bli några ändringar på kort sikt. Men marsmötet innebär en förändring av Sveriges hållning, och biståndsminister Gunilla Carlsson (M) står fast vid att man bör diskutera en

Fel! Okänt namn på

förändring av OECD:s regler. ”Det handlar inte om att det är mer pengar till militära insatser, utan det handlar om att till exempel kunna utbilda militärer i frågor om mänskliga rättigheter eller frågan kring ’gender’”, har Gunilla Carlsson sagt.

Regeringens förslag har dock mött hårt motstånd i Sverige. Röda Korset, Diakonia, Kristna Fredsrörelsen och Forum Syd hör till de organisationer som tycker att det vore djupt problematiskt om biståndspengar tilläts gå till militära ändamål. Det överordnade målet för svenskt bistånd är fattigdomsbekämpning, och om Sverige och andra länder börjar spä ut biståndet med stöd till militära insatser kommer det att bli ännu svårare att uppnå millenniemålet om att världens fattigdom ska halveras till 2015. Den globala militära upprustningen slår i dag alla rekord med över 1 200 miljarder dollar per år samtidigt som biståndet till fattigdomsbekämpning stagnerat. Att i det läget föra över ytterligare resurser från biståndet till stöd för militära insatser vore katastrofalt för de 1,2 miljarder människor som lever i djup fattigdom.

En utvidgning av OECD-reglerna skulle leda till att biståndet urholkas, särskilt om länder med överdimensionerade försvarsbudgetar kan börja tulla på biståndskontot.

Stockholm den 2 oktober 2011

Peter Rådberg (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Annika Lillemets (MP)

Jan Lindholm (MP)

Jabar Amin (MP)

Stina Bergström (MP)